



# Bijspringen & Versterken

Werken aan wijken waarin  
iedereen meedoet.



“Een omgeving waarin mensen  
elkaar beschermen, helpen en stimuleren.  
En waar het gewoon is dat je een warme maaltijd  
brengt als je buurman ziek is... ”

# Bijspringen & Versterken

Werken aan wijken waarin iedereen meedoet.



**Bewoners** in een sterke wijk kennen elkaar goed en vormen vaak een hechte buurtgemeenschap. Een omgeving waarin mensen elkaar beschermen, helpen en stimuleren. En waar het gewoon is dat je een warme maaltijd brengt als je buurman ziek is, sportles geeft, kinderen helpt bij het maken van huiswerk en allerlei activiteiten in het wijkcentrum organiseert.

**Met Bijspringen & Versterken willen we ervoor zorgen dat iedereen mee doet, ook de kwetsbare buurtbewoners. Als we hen niet meer bij de (wijk-) samenleving betrekken, raken zij geïsoleerd en gaat een hoop kennis en talent verloren.**

Ruim een jaar bouwen wij in Bankras en Kostverloren aan een wijk waarin iedere bewoner meedoet. Ook mensen die dat nu nog niet kunnen. We bouwen aan een ondersteunende structuur van actieve bewoners, familie en professionals die zowel ten goede komt aan kwetsbare mensen als aan de sociale cohesie van de wijk. Vertrekpunt van Bijspringen & Versterken, zo hebben we onze aanpak genoemd, is de bewoner zelf. Zijn kennis en talenten staan voorop.

## Onze focus

In Bijspringen & Versterken staan de wensen en behoeften van wijkbewoners centraal. We ondersteunen bewoners bij het maken van op maat gesneden toekomstplannen voor zichzelf en de wijk.

Ook werken we aan meer en betere samenwerking tussen alle betrokken - formele en informele - partijen, om het algemene en individuele welzijn te vergroten. Dit doen we onder anderen door het organiseren van buurtmaaltijden, buurtactiviteiten, casuïstiekoverleg, en leerbijeenkomsten.

In de wijken Bankras en Kostverloren gaan we de komende 20 maanden met de opgedane ervaringen en verworven inzichten verder met het ontwikkelen en testen van nieuwe manieren van samenwerken. Dit leerproces resulteert idealiter in een aanpak voor heel Amstelveen.

Met Bijspringen & Versterken verwerken we het komende anderhalf jaar de negen bouwstenen, zoals die door Aanjaagteam en het Schakelteam voor mensen met verward gedrag zijn geformuleerd, in een goed werkend en sluitende ondersteuning.

# Geleerde lessen

In de pilotperiode hebben we een aantal belangrijke ervaringen opgedaan met **Bijspringen & Versterken**. Kort samengevat:

- **Bewoners** hebben vooral behoefte aan sociale contacten en nieuwe vriendschappen. Ze willen gekend worden en van betekenis zijn.
- **Het huidige aanbod** sluit niet aan op de wensen en behoeften van de actieve bewoners.
- **Door het organiseren** van maandelijkse activiteiten zoals "samen koken en samen eten" leren bewoners nieuwe burens kennen en ontstaan er meer contacten tussen buurtbewoners onderling en tussen buurtbewoners en professionals.
- **Vrijwel alle bewoners** willen participeren, zij het dat sommigen (nog) geen duidelijk beeld hebben van hoe ze dat zouden kunnen doen. Onze impressie is dat ze vooral denken aan alledaagse activiteiten: sport, ontmoeting, arbeid en werk gerelateerde opleidingen.
- **Als zorg- en welzijnsorganisaties** maatwerk willen leveren, moeten ze hun onderlinge samenwerking verdiepen. De eerste stappen daartoe zijn in Bankras en Kostverloren inmiddels gemaakt. Voor het bereiken van "common ground" moet op gezamenlijke leerbijeenkomsten - van professionals en bewoners - aandacht worden besteed aan motiverende gespreksvoering, ervaringen met ggz in de wijk, kennisuitwisseling over mensen met een verstandelijke beperking en autisme. Ook trainingen zoals "community building" à la ABCD en Anders Kijken / Anders Doen zijn onmisbaar.
- **Gezamenlijke casuïstiek-besprekingen** en dito leerbijeenkomsten dragen ertoe bij dat bewoners en professionals elkaar beter leren kennen en (nieuwe) oplossingen sneller worden gevonden.



## Volgende stappen

**Onze ambitie is om het vervullen van wensen en behoeften dichtbij en nabij te organiseren. Kansen en mogelijkheden liggen in de alledaagse praktijk:** samen eten, nieuwe mensen ontmoeten, samen dingen ondernemen en iets voor een ander doen.

Het komende anderhalf jaar zetten professionals en bewoners zich in om een nieuwe houding te bevorderen. Met dat doel voor ogen gaan ze met elkaar praten over de volgende stappen. Iedereen kan en mag mee doen. Het gaat vooralsnog om een relatief kleine groep, die zich op termijn als een olievlek uit zal breiden.

Nu de training Anders Kijken/ Anders Doen is afgerond, kunnen we met de daar opgedane kennis mogelijkheden creëren om twee keer per maand casuïstiek te bespreken. Het gaat om casuïstiek in breedste betekenis van het woord, niet alleen individuele behoeftes, maar ook collectieve (buurtgerichte) vraagstukken kunnen aan de orde komen, waar mogelijk in aanwezigheid van de desbetreffende bewoner. De besprekingen staan open voor iedereen in de wijk, bewoner én professional. Anonimiteit is gewaarborgd. Leerbijeenkomsten blijven van de nieuwe persoons- en buurtgerichte aanpak deel uitmaken.

### ***“Op afstand en toch dichtbij”***

— **Roel de Bruijn** —

***Vanwege zijn heilige geloof in haar aanpak heeft Roel de Bruijn***, bestuurder van Ons Tweede Thuis (OTT), het initiatief genomen om Bijspringen & Versterken in Bankras en Kostverloren uit te proberen. Het succes van de pilot bewijst vooralsnog zijn gelijk. Maar de vraag naar zijn geloof blijft. Dus waarom is De Bruijn er zo van overtuigd dat met Bijspringen & Versterken de kracht van de wijk en haar individuele bewoners, ook de meest kwetsbaren onder hen, kan worden versterkt?

De Bruijn antwoordt beslist: ‘OTT werkt met en voor mensen met een verstandelijk beperking, een groep die van oudsher tot de meest kwetsbare mensen worden gerekend. Nog niet zo lang geleden stopten we hen ver weg, in grote instellingen. Daar zijn we op teruggekomen, nu willen we dat ze zelfstandig in de wijk wonen.’

Maar, zo merkt hij meteen op, dat veronderstelt wel dat een ondersteunend netwerk in de wijk aanwezig is. ‘En dat is precies wat we met Bijspringen & Versterken proberen op te bouwen of te versterken.’

Gevraagd naar de rol van de professional in Bijspringen & Versterken, geeft De Bruijn het volgende beeld. In de film Ray – over het leven van de blinde Amerikaanse rhythm-and-blues zanger Ray Charles – is er de scene waarin de 7-jarige, steeds slechter ziende Charles in paniek het huis in rent en tegen zijn moeder zegt: mama, ik kan niets meer zien. En zijn moeder kijkt naar hem, met tranen in de ogen, maar zegt niets. En hij reageert met: I know you’re there.

‘In onze optiek is de professional altijd aanwezig, maar wel op de achtergrond, net zoals Charles’ moeder, opdat de kwetsbare wijkbewoner de kans heeft om zijn beperkingen te leren accepteren en vandaaruit verder te gaan.’



## “Aanpak van Bijspringen & Versterken spreekt me aan”

René Uges

**Zoek je naar een enthousiaste deelnemer aan Bijspringen & Versterken** dan kom je bijna automatisch bij René Uges uit. Hij kookt voor buurmaaltijden, verkoopt kaartjes voor jazz- en bluesoptredens bij Het Podium, en volgt een opleiding tot ervaringsdeskundige. En de lijst is nog een stuk langer. Wat Uges beweegt? ‘Ik vind het gewoon leuk om me voor anderen in te zetten. Misschien wel omdat ik thuis geen geraniums op de vensterbank heb staan waarachter ik me kan verschuilen.’ Serieuzer: ‘Ik wil graag een steentje bijdragen aan de opbouw van een wijk waar bewoners zelf aan het roer staan.’

Uges’ actieve betrokkenheid bij Bijspringen & Versterken begint met het financieel café. Hij heeft zich daar indertijd gemeld om mensen die in financiële moeilijkheden zitten, te vertellen over zijn ervaringen met schulden. ‘Dat deed ik vanuit het idee dat ik met mijn verhaal anderen kan behoeden voor fouten die ik indertijd zelf wel heb gemaakt.’ Uges viel op door zijn gedrevenheid, en werd gevraagd om een bijdrage aan Bijspringen & Versterken te leveren. Hij aarzelde niet. ‘Er voor zorgen dat bewoners en professionals sámen bouwen aan een wijk voor iedereen, daar kon ik eenvoudigweg geen nee tegen zeggen.’

## Van oud naar nieuw, een tussenstand

### De oude aanpak

- Diagnose en probleemgestuurd werken
- Kracht versus kwetsbaar
- Focus op hulpvragen en doelgroepen
- Vanuit plannen, programma’s, formats en criteria werken
- Gefragmenteerd, vanuit kokers werken
- Gericht op individuele ondersteuning, maar niet op de buurtcontext
- Gedacht vanuit institutionele logica en moreel beroep (gij zult)

Begeleiding is **prestatie- en productgestuurd**; er is een plan, er wordt toegewerkt naar een doel en is eindig, klassiek medisch model.

### De nieuwe aanpak

- Vanuit talenten, mogelijkheden en overschotten werken
- Iedereen is kwetsbaar en krachtig tegelijk en heeft iets bij te dragen. Stimuleren van wederkerigheid
- Mensen niet alleen eigenaar laten zijn van hun problemen, maar ook van hun mogelijkheden
- Het alledaagse als uitgangspunt voor herstel
- Gericht op verbindingen met gemeenschappen
- Gedacht vanuit de wijk en kijken naar haar potentieel vermogen om zelf oplossingen te vinden

Begeleiding is **relatiegestuurd**; nabij en dynamisch (soms op afstand, soms dichtbij), is lid van de gemeenschap (doet mee), sociaal model.

# **En verder** gaan we de komende periode experimenteren om het eigenaarschap van de kwetsbare bewoner nog beter te koppelen aan de betrokkenheid van de gemeenschap en het vakmanschap van de professional. Concreet betekent dit dat we:

1. Toekomstgerichte gesprekken voeren, te beginnen met de mensen die we al begeleiden in de wijk en de mensen om hen heen
2. Begeleiding bieden bij dromen, verlangens
3. Meer buurtmaaltijden en ontmoetingen organiseren
4. Nieuwe buurtkringen opzetten
5. Twee keer per maand casuïstiekoverleg organiseren
6. Een sociale huismeester aanstellen
7. Ervaringsdeskundigen opleiden en hen een rol geven in de wijkontwikkeling
8. Actieve bewoners en professionals leren hoe te handelen bij crisis
9. Randvoorwaarden en belemmeringen aanpakken
10. Resultaten en inzichten overdragen aan andere delen van Amstelveen

Waar we de komende periode ook veel tijd aan gaan besteden, is een zodanige borging van Bijspringen & Versterken dat het niet langer bijzonder maar gangbaar is dat we in Amstelveen werken aan wijken waarin iedereen meedoet.



## **“De reis van Bijspringen & Versterken”**

— Elena Nabatova —

**Bewoners en partijen die in de Amstelveense wijken Bankras en Kostverloren** werkzaam zijn, leren om zich anders tot elkaar te verhouden. Hun gezamenlijke doel is om via Bijspringen & Versterken te komen tot een vorm van samenwerking, die verder gaat dan signaleren alleen en ook gezamenlijke actie impliceert.

De ontwikkeling van deze nieuwe aanpak verloopt langzaam, zegt Elena Nabatova, teamcoach bij welzijn en adviesbureau Vita-Amstelland. ‘Eerlijk gezegd houd ik zelf vaak van snelle resultaten, maar in dit geval niet. In het veranderingsproces dat we met Bijspringen & Versterken hebben ingezet, willen we niet zozeer een snel, maar vooral duurzaam resultaat boeken.’

Elk weloverdacht en gedegen veranderingsproces heeft tijd nodig, zeker als het, zoals bij Bijspringen & Versterken het geval is, zowel inhoudelijke, als organisatorische, financiële en mentale kanten raakt. Nabatova beschrijft Bijspringen & Versterken als een reis. ‘Om ons doel te bereiken - een krachtige wijk waarin bewoners en professionals elkaar aanvullen - hebben we een koers uitgezet die we naar verwachting geregeld zullen moeten bijstellen. De reis duurt daardoor waarschijnlijk wat langer, maar waar het om gaat, is dat we de bestemming uiteindelijk bereiken. Met zijn allen!’

## “Van beperkingen leren uitgaan”

— Bram Dame —

**De grote waarde van Bijspringen & Versterken is** erin gelegen dat ze uitgaat van de kracht en het talent van de wijkbewoner, zegt ergotherapeut Bram Dame. ‘Wezenlijk aan de aanpak is dat ze een beperking niet beschouwt als een obstakel, maar als een hulpmiddel.’

Wat voor de individuele wijkbewoner geldt, gaat volgens Dame ook op voor de wijk in het algemeen. ‘Via Bijspringen & Versterken kunnen bewoners een wijk optillen door elkaar en hun omgeving te leren accepteren zoals ze zijn om vandaaruit, samen met de professionals te werken aan verandering.’ Dame vindt dat mensen weer moeten leren erkennen dat ze iets niet (meer) kunnen om van daaruit verder te gaan. ‘Ook behandelaars zouden veel meer van dat uitgangspunt uit moeten gaan. Mijn ideaalbeeld is dat mensen uitgaan van wat ze zelf willen en kunnen én dat we hen als professionals daarbij ondersteunen, bijvoorbeeld in de wijk.’

Dame weet uit eigen ervaring dat er nog wel de nodige barrières te slechten zijn. ‘Ook daarin kan Bijspringen & Versterken een belangrijke rol spelen, door haar aanpak maakt ze immers inzichtelijk wat onze beperkingen en daarmee vertrekpunten zijn.’

---

## Tips om zelf aan de slag te gaan

- **Richt de focus van de aanpak níet op de kwetsbaarheden van mensen, maar op hun krachten en talenten**  
De leefbaarheid van de buurt heeft er baat bij als we ervan uitgaan dat ieder mens talent, passie en kracht heeft. Sterker nog, de individuele menselijke mogelijkheden vormen het vertrekpunt om bewoners met elkaar en de buurt te verbinden.
- **Neem de persoonlijke ervaringen en belevingen als vertrekpunt, niet de diagnose**  
Voor mensen is het soms moeilijk om hun plek in de wijk te vinden, bijvoorbeeld na een verhuizing of na een langdurige intramurale opname. Contact maken met burens, deelnemen aan buurtactiviteiten: soms hebben bewoners behoefte aan net dat ene kleine zetje om over drempels heen te komen. Door goed te luisteren, aan te sluiten bij behoefte van mensen kom je er achter wat er daadwerkelijk leeft. Dat vraagt van de professionals dat zij telkens met een frisse blik naar bewoners kijken.
- **Investeer in samenwerking, bouw aan community**  
Om de ander te vertrouwen, moet je hem of haar eerst hebben leren kennen, dat geldt voor bewoners én professionals. Je kunt elkaar leren kennen door het organiseren van netwerkbijeenkomsten, workshops en gezamenlijke casuïstiekbesprekingen en door samen activiteiten te ontplooiën. Vanuit een gezamenlijk engagement kan er gemeenschappelijk begrip (common ground) ontstaan over hoe en waarom bewoners en professionals op het terrein van welzijn en zorg met elkaar zouden moeten samenwerken.

---

## “Koppeling van kracht en kwetsbaarheid”

— Diederick Koornstra —

**‘Het sterke punt van Bijspringen & Versterken is** dat het aansluit op de krachten en behoeften van de wijkbewoners, zegt Diederick Koornstra. Zijn ervaringen als persoonlijk begeleider bij RIBW, Kennemerland, Amstelland en de Meerlanden hebben hem geleerd dat het wezenlijk is dat we onze kijk op mensen niet verenigen tot hun eventuele stoornis of aandoening.

Bijspringen & Versterken geeft praktisch vorm aan de opvatting dat mensen ondanks hun eventuele beperkingen altijd iets voor elkaar kunnen betekenen. Wat deze aanpak bijzonder maakt, volgens Koornstra, is dat ze ‘uitgaat van de mens in zijn geheel en kwetsbaarheid en kracht op twee niveaus aan elkaar koppelt. Op individueel niveau - dat van de bewoners - én op collectief niveau, van de wijk.’

# “Het eerste dat ik vraag is: wat wil jij?”

Ageeth & Joan

**Er zijn in Nederland veel kwetsbare mensen die het om wat voor reden niet lukt** om zelfstandig mee te doen, zegt Ageeth Willemsen. Zij werkt als begeleider in de wijkteams van Amstelveen en ondersteunt mensen die zelfstandig wonen en “zo hun dingen hebben.” Bij velen van hen ligt eenzaamheid op de loer. “Vanuit mijn rol als begeleider kan ik dat niet aanpakken, terwijl ik dat wel wil.”

De focus van Bijspringen & Versterken ligt op de eigen kracht van mensen en op het versterken van hun zelfredzaamheid. Ageeth was er vanaf het begin enthousiast over. “Ik kan voortaan naast mijn cliënt staan. Het eerste dat ik vraag is: wat wil jij? Het antwoord op die vraag is het uitgangspunt waarmee we samen aan de slag gaan.”

Met de aanpak van Bijspringen & Versterken is het in Bankras en Kostverloren gelukt om kwetsbare mensen meer te laten meedoen. Mensen zoals Joan. “Zij heeft in het wijkcentrum Alleman een buurtmaaltijd gekookt. Joan was de chef kok en ik haar keukenhulp. Daarna gingen mensen uit de buurt haar benaderen om te koken.”

“Onze relatie is veel gelijkwaardiger geworden waardoor Joan opener naar mij is over de dingen die lastig voor haar zijn. Ik merk nu hoeveel kracht in Joan zit en dat die kracht haar helpt de lastige dingen beter aan te kunnen.”

## Colofon

In Bijspringen & Versterken werken RIBW K/AM, GGZ inGeest, Participe/Vita-Amstelland, Ons Tweede Thuis, wooncorporatie Eigen Haard en de gemeente Amstelveen nauw samen. Stichting Brentano sluit vanaf 2018 ook aan.

Het project wordt gefinancierd door ZonMW en loopt tot juli 2019.



Informatie: Irma Vroegop  
projectleider  
Bijspringen & Versterken  
06 536 56 440  
i.vroegop@ikvolgje.nl

Tekst: Bureau 'Ik Volg Je'  
Vormgeving: Enzaterdag.